

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
í t é l e t e**

Az ügy száma: Pfv.II.21.673/2018/10.

A tanács tagjai:

Dr. Baloginé dr. Faiszt Judit a tanács elnöke

Nyíróné dr. Kiss Ildikó előadó bíró

Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna bíró

A felperes:

felperes neve (**felperes címe**)

A felperes képviselője:

Spáhné dr. Szilágyi Éva ügyvéd (**fél címe 1**)

Az alperesek:

I.rendű alperes neve (**I. rendű alperes címe**) I. rendű alperes

II.rendű alperes neve (**II. rendű alperes címe**) II. rendű alperes

Az alperesek képviselője:

Mihalics Ügyvédi Iroda (fél címe 2, ügyintéző: dr. Mihalics Krisztián ügyvéd)

A per tárgya:

Ajándék visszakövetelése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

Felperes

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 3.P.III.20.493/2016/32.

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Törvényszék 57.Pf.631.204/2018/6.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet a másodfokú perköltségre és a fellebbezési illetékre is kiterjedően hatályon kívül helyezi és az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi az alpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg a felperes részére 200.000 (kétszázezer) forint együttes másodfokú perköltséget és felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi az alpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg az államnak felhívásra 2.000.000 (kétmillió) forint le nem rótt fellebbezési illetéket és 2.500.000 (kétmillió-ötszázezer) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az 1923. évben született felperesnek két gyermeke volt: az 1953. évben született néhai felperes neve (a továbbiakban: örökhagyó) és az 1959. évben született **Sz. Zs. P.** A felperes az örökhagyóval élt a **B. ... hrsz.-ú, B., T. lejtő ...** szám alatti ingatlanban (a továbbiakban: az ingatlan), amelynek 1/2 tulajdoni hányada 1955. óta juttatás jogcímén a felperes, 1/2 tulajdoni hányada 1986. óta adásvétel jogcímén az örökhagyó tulajdonában állt.
- [2] Az örökhagyó nem kötött házasságot, nem születtek gyermekei. Cukorbetegségben szenvedett és jelentős mértékű alkoholt fogyasztott. A felperes és az örökhagyó egész életükben az ingatlanban éltek, közösen vezették a háztartást, kölcsönösen támogatták egymást. A felperes **Zs.** utónevű gyermeke 1981. óta külföldön él. Az édesanyja után örökölt ingatlanokat harmadik személynek ajándékozta, kapcsolata a felperessel és az örökhagyóval megromlott.
- [3] A felperes és az örökhagyó 2014. június 3. napján ajándékozási szerződést kötöttek, amellyel a felperes az ingatlan tulajdonában álló 1/2 tulajdoni hányadát az örökhagyónak ajándékozta.
- [4] Az örökhagyó 2015. március 14. napján elhunyt. Örökösei a 2006. október 9-i keltezésű végrendelet alapján az alperesek; az örökhagyó testvérét az öröklésből kizárta. A közjegyző a hagyatéki eljárást jelen per jogerős befejezéséig függőben tartotta.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [5] A felperes keresetében azt kérte, hogy a bíróság az ingatlan ajándékozási szerződéssel örökhagyó tulajdonába került és az alperesek által megörökölt 1/2 tulajdoni hányadát ajándék visszakövetelése jogcímén adja a tulajdonába és az alpereseket ennek tűrésére kötelezze. Keresetét arra alapította, hogy az örökhagyó szerződés megkötése után kilenc hónappal bekövetkezett váratlan halálával véglegesen meghiúsult az a feltevése, hogy személyében támaszra, gondozóra számíthat.
- [6] Az alperesek a kereset elutasítását kérték. Érdeimi ellenkérelmük szerint az ajándékozási szerződés megkötésére nem a felperes által állított feltevés miatt, hanem a **Zs.** utónevű gyermeke öröklésének megakadályozása érdekében került sor. A felperesnek nem volt olyan feltevése, hogy rászorultsága esetén az örökhagyó gondozni, ápolni fogja. Nem is lehetett; mert a felperes idős kora ellenére sokkal jobb fizikai állapotban volt mint az örökhagyó, aki alkoholbetegségben szenvedett és egészségi állapota miatt sem volt alkalmas a felperes gondozására.

Az első- és másodfokú ítélet

- [7] Az elsőfokú bíróság ítéletével az alpereseket annak tűrésére kötelezte, hogy az örökhagyó tulajdonjogát az ingatlan 1/2 tulajdoni hányadáról töröljék és arra a felperes tulajdonjogát ajándék visszakövetelése jogcímén bejegyezzék. Ítéletét a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:237. § (3) bekezdésére alapította.
- [8] A felperes bizonyította: véglegesen meghiúsult az a feltevése, hogy az örökhagyó személyében gondozóra, ápolóra, támaszra számíthat, és e várakozása nélkül az ajándékozásra nem került volna sor. Az elsőfokú bíróság nem találta alaposnak az alpereseknek azt a védekezését, hogy az örökhagyó egészségi állapota miatt nem is tudott volna gondoskodni a felperesről. A gondoskodás és az ápolás nem csupán fizikai ellátást jelent. A felperes arra mindenképpen számíthatott, hogy a nála 30 évvel fiatalabb gyermekét szükség esetén maga mellett tudhatja, esetleges nehézségeiben mellette áll, ápolót fogad mellé. Az örökhagyó váratlan halálával ez a feltevése véglegesen meghiúsult. Nem volt jelentősége a felperes és másik gyermeke; illetve a testvérek kapcsolatának, ezért azt nem is vizsgálta az elsőfokú bíróság.

- [9] Az I. rendű alperes - az egységes pertársaság miatt a II. rendű alperesre is kiható - fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a keresetet elutasította.
- [10] A másodfokú bíróság azt vizsgálta, hogy az ajándékozáskor ténylegesen mi volt a felperes feltevése. A felperes előadása alapján megállapította: azon feltevése mellett, hogy betegsége, rászorultsága esetén számíthat az örökhagyó támogatására, az ajándékozásnál ugyanilyen szempont volt az is, hogy meg akarta óvni az örökhagyó jogait a vele rossz viszonyban lévő másik gyermekével szemben. A felperest nem csupán a gondoskodás reménye indította az ajándékozásra, hanem az is, hogy gyermekei közül az örökhagyó már életében megszerezze az ingatlan tulajdonában álló 1/2 tulajdoni hányadát.
- [11] A felperest tehát nem kizárólagosan az a feltevés indította az ajándékozásra, hogy az örökhagyó gondoskodni fog róla. Ezért az ajándék visszakövetelése iránti keresetet elutasította.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [12] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Megsértett jogszabályhelyként a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 206. § (1) bekezdését és 221. § (1) bekezdését, a Ptk. 6:237. § (3) bekezdését, valamint a PK 76. számú állásfoglalást jelölte meg.
- [13] Iratellenes, és a bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésén alapul a másodfokú bíróságnak az a megállapítása, amely szerint a felperes nem csak azért kötötte meg az ajándékozási szerződést, mert az örökhagyótól várta rászorultsága esetén a gondoskodást; hanem azért is, hogy az örökhagyót megóvja a vele rossz viszonyban lévő testvérétől. A felperest ilyen szándék soha nem vezette. A felperesnek kizárólag az a feltevése volt az ajándékozási szerződés megkötésekor, hogy rászorultsága esetén az örökhagyó támogatására számíthat. A visszakövetelés mindkét feltétele megvalósult: a feltevés, amelyre figyelemmel a felperes az ajándékot adta, utóbb véglegesen meghiúsult és e nélkül nem került volna sor az ajándékozásra.
- [14] A másodfokú bíróság tévesen értelmezte a Ptk. 6:237. § (3) bekezdését és a PK 76. számú állásfoglalást: amennyiben több feltevés is fennáll az ajándékozásnál, bármelyik feltevés végleges meghiúsulása megalapozza az ajándék visszakövetelését.
- [15] Az a tény, hogy a szerződéssel az elajándékozott ingatlanrész kikerül a felperes tulajdonából és nem tartozik a hagyatékába sem, az ajándékozás jogi következménye, de nem célja.
- [16] Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérték. Helyesen állapította meg a másodfokú bíróság: a felperest és az örökhagyót kifejezetten az a cél vezette az ajándékozási szerződés megkötésekor, hogy az ingatlan az örökhagyó kizárólagos tulajdonába kerüljön; ezzel megakadályozzák, hogy az örökhagyó testvére a felperes halála után az általa megörökölt tulajdoni hányadot kívülálló személynek ajándékozza. A felperesnek nem kizárólagosan egy, a gondozásra vonatkozó feltevése miatt került sor az ajándékozásra, hanem a jogügyletnek másik célja is volt: az örökhagyó jogainak megóvása testvére öröklésének megakadályozásával. A gondozás érdekében történő ajándékozásnak ellentmondott az örökhagyó előrehaladott súlyos cukorbetegsége, ami korlátozta volna a felperes ellátásában.
- [17] Amennyiben alapos lenne az a jogi érvelés, hogy az ajándék abban az esetben is visszakövetelhető, ha az ajándékozót több feltevés vezette az ajándékozásra, de azok közül csak egy hiúsult meg utólag; a meg nem hiúsult és változatlanul fennálló feltevés értékelés nélkül maradna.
- [18] Az örökhagyó végakarata az volt, hogy hagyatékát, - így az ajándékozással megszerzett tulajdoni hányadot is - a végrendeleti örökösök szerezzék meg. A felperes ajándék visszakövetelésére irányuló keresete a végakarát megakadályozására irányul; a végintézkedést azonban mindenkinek, különösen a felperesnek mint az örökhagyó szülőjének, tiszteletben kell tartania.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [19] A Kúria a jogerős ítéletet a régi Pp. 275.§ (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között bírálta felül: azt vizsgálta, hogy a jogerős ítélet sérti-e az eljárási és anyagi jogi szabályokat azért, mert a másodfokú bíróság az ajándékozási szerződés megkötésekor további feltételnek tekintette a felperesnek azt a szándékát, hogy ingatlan hányada tulajdonjogát gyermekei közül még életében kizárólag az örökhagyó szerezzze meg; és ezen további feltétel fennállása miatt elutasította a gondozás reményének megghiúsulására alapított ajándék visszakövetelésére irányuló keresetet.
- [20] A felülvizsgálati kérelem megalapozott.
- [21] A felperes a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát eljárási és anyagi jogi jogszabálysértésekre alapította. A Kúria ezért a régi Pp. 275. § (3) bekezdése alapján először azt vizsgálta, hogy történtek-e eljárási jogszabálysértések; ha igen, azok az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással voltak-e.
- [22] Tévesen állította a felperes a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének és 221. § (1) bekezdésének a megsértését annak megállapításával, hogy a felperes az ajándékozási szerződés megkötésével azt a célt is el akarta érni, hogy ingatlan hányadát még életében megszerezze az örökhagyó, ezáltal az ne tartozzon a hagyatékába, azt a másik gyermeke még részben se örökölhessen.
- [23] Következetes a Kúria ítélkezési gyakorlata abban, hogy a mérlegelési szabadság a felülvizsgálati eljárásban korlátozott: a Kúria a bizonyítékok felülmérlegelésére, a tényállás megváltoztatására csak kivételesen, abban az esetben jogosult, ha a felülvizsgálni kért jogerős határozat iratellenes, vagy kirívóan okszerűtlen, logikátlan, ellentmondásos megállapításokat tartalmaz (EBH 2006.1526; BH. 1996.973.). Nem ad alapot a bizonyítékok felülmérlegelésére, ha az egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható lett volna; kizárólag az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott határozattól eltérő következtetésre lehet jutni (BH 2013.119. II.).
- [24] A másodfokú bíróság a felperes előadásainak helyes értelmezésével állapította meg, hogy meg akarta óvni az örökhagyót a vele rossz viszonyban lévő másik gyermekétől, ezért még életében az örökhagyónak akarta juttatni a tulajdoni hányadát. A felperes mindkét meghallgatása során előadta: az ajándékozással azt is el akarta érni, hogy az örökhagyó „biztonságban legyen” (12. számú jegyzőkönyv 3. oldal; 16. számú jegyzőkönyv 2. oldal). A felperesnek ez a nyilatkozata csak úgy értelmezhető: az ajándékozással azt akarta elérni, hogy az ingatlan az örökhagyó kizárólagos tulajdonába kerüljön; ezáltal a tulajdoni hányad ne tartozzon a hagyatékába; másik gyermeke abból törvényes öröklés jogcímén részben se részesüljön, ne ajándékozhasssa kívülálló személynek. Ez jelentette a felperes számára az örökhagyó „biztonságát”.
- [25] A felperesi képviselő is ezzel egyezően nyilatkozott: egyetértett az alperesi képviselővel abban, hogy a felperes a hagyatékból el akarta vonni az ingatlan hányadát (12. számú jegyzőkönyv 2. oldal). Ezen előadásokkal összhangban állnak az okirati bizonyítékok: az örökhagyó 2006. április 17. napján írt végrendelete (12/A/3. szám alatt csatolt irat) és az örökhagyó testvére által elajándékozott ingatlan tulajdoni lapja (12/A/5.a. szám alatt csatolt irat).
- [26] A Kúria hangsúlyosan kiemeli: ez a szándék - a felperes előadásának értelmezése és bizonyítási eljárás lefolytatása nélkül - önmagából az ajándékozási szerződésből következik: a Ptk. 6:235. § (1) bekezdése szerinti ajándékozási szerződés alapján ugyanis az ajándékozó a dolog tulajdonjogának ingyenes átruházására, a megajándékozott dolog átvételére köteles. Az ajándékozási szerződés megkötésével a felperes azt az eredményt akarta elérni, amit a szerződés teljesítése jelent. A felek a szerződés érvényességét nem vitatták; az érvényes ajándékozási szerződésnek a Ptk. 6:34. § szerinti teljesítése pedig az, hogy a felperes tulajdoni hányada a szerződés alapján történő ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel (nyilvánvalóan még a felperes életében) az örökhagyó tulajdonába kerül. A tulajdonosváltás további szükségszerű jogi következményei: az ingatlan hányad a felperes

halála után nem tartozhat a hagyatékába, azt törvényes öröklés jogcímén részben sem szerezheti meg az örökhagyó testvére és azt nyilvánvalóan nem is ajándékozhatja el.

- [27] A másodfokú bíróság tehát a felülvizsgálati kérelem érvelésével szemben a felperes előadásának és a rendelkezésre álló bizonyítékoknak a régi Pp. 206.§ előírásainak megfelelő, okszerű mérlegelésével jutott arra a megállapításra, hogy felperes az ajándékozási szerződés megkötésével azt akarta elérni, hogy az ingatlan még életében az örökhagyó kizárólagos tulajdonába kerüljön; ennek fejében elvárta az örökhagyótól rászorultsága esetén a gondozást, ápolást. A másodfokú bíróság ezt a megállapítást a régi Pp. 221. § (1) bekezdés rendelkezéseinek megfelelően meg is indokolta. A másodfokú bíróság tehát ítéletének meghozatalakor a felperes által állított eljárási szabályokat nem sértette meg.
- [28] A régi Pp. 270. § (2) bekezdés rendelkezése szerint a jogerős ítélet felülvizsgálata jogszabálysértésre hivatkozással kérhető. A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának állásfoglalása nem tekinthető olyan, az Alaptörvény T) cikk (2) bekezdése szerinti jogszabálynak, amelynek megsértésére hivatkozni lehet a felülvizsgálati kérelemben. A Kúria ezért nem vizsgálta a PK 76. számú állásfoglalás sérelmét.

A felperes alappal hivatkozott a a Ptk.6:237. § (3) bekezdésének megsértésére.

- [29] A Kúriának abban a kérdésben kellett állást foglalni: mi minősül a Ptk.6:237. § (3) bekezdésben megfogalmazott, a szerződő felek számára a szerződéskötéskor ismert olyan feltevésnek, amelynek utóbb bekövetkezett végleges meghíúsulása miatt az ajándékozó visszakövetelheti az ajándékot.
- [30] A feltevés fogalmát jogszabály nem határozza meg. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 582. § (3) bekezdése a feltevés meghíúsulására alapított ajándék visszakövetelésének feltételeit a Ptk.-val azonosan szabályozta annyi eltéréssel, hogy nem tartalmazta „a szerződő felek számára a szerződéskötéskor ismert” törvényi feltételt. A régi Ptk. alkalmazása során kialakult bírói gyakorlat szerint a feltevés az ajándékozás időpontjában fennállott és az ajándékozó szándékát döntően meghatározó kíváncsi; amely nem azonosítható az ajándékozó általános erkölcsi elvárásaival, hanem konkrétan kinyilvánított, a megajándékozott számára is felismerhető elvárás kifejezésre juttatása (BH 2008.149.). A feltevés a szerződési akarat indítéka, amely már a szerződéskötéskor is megvalósuló, de jövőbeni körülményre is vonatkozhat (Legfelsőbb Bíróság Pfv.VIII.22.491/2000/3.).
- [31] Az ajándékozási szerződésnek a feltevés nem szükségképpen eleme; feltevés nélkül is lehet ajándékozni. Ha azonban az ajándékozás feltevással történt, az azt jelenti, hogy az ajándékozó azért ruházta át ingyenesen a tulajdonában álló dolog tulajdonjogát, mert a megajándékozottal szemben a szerződéskötéssel egyidejűleg vagy a jövőben további elvárásai vannak. A feltevés szükségképpen magában hordoz bizonyos kockázati elemet, bizonytalansági tényezőt: ezt ismeri el a jogszabály azzal, hogy meghíúsulásának következményeként biztosítja az ajándék visszakövetelésének lehetőségét.
- [32] A már kifejtettek szerint nem az ajándékozásra okot adó feltevésnek, hanem az ajándékozási szerződés teljesítésének kell tekinteni, hogy az örökhagyó már az ajándékozó életében, gyermekei közül egyedül megszerezte a felperes ingatlan tulajdoni hányadát. Az pedig az ajándékozási szerződés szükségszerű jogi következménye, hogy az ajándékozás eredményeként a tulajdoni hányad kikerült a felperes vagyonából, ezáltal halála után nem tartozik a hagyatékába; azt a másik gyermeke nem örökölheti, ehhez képest nem is ajándékozhatja el.
- [33] Maga a szerződéskötés, a szerződés teljesítése és annak jogi következményei a megajándékozottal szemben további elvárást nem tartalmaznak, és bekövetkezésükben bizonytalansági tényező sincs. Nem minősíthetők ezért a Ptk. 6:237. § (3) bekezdés szerinti feltevésnek. Olyan értelmezés, ami elfogadná magának az ajándékozási szerződésnek a teljesítését (és a szerződés jogi következményeit) is feltevésnek, azt eredményezné, hogy minden ajándékozási szerződés feltevással kötött szerződés lenne akkor is, ha a tulajdonjog ingyenes átruházása mellett az ajándékozonak a megajándékozottal szemben nincs további elvárása.

- [34] A másodfokú bíróság tehát jogszabálysértően minősítette feltevésnek a felperes ajándékozási szerződéssel elérni kívánt azt a célját, hogy ingatlan hányada tulajdonjogát az örökhagyó már életében megszerezze; és bekövetkezzenek ennek további jogi következményei is. Ebből következően a másodfokú bíróság megállapításával szemben a felperesnek egyetlen feltevése volt a szerződés megkötésekor, amely nélkül a szerződést nem kötötte volna meg: rászorultsága esetén az örökhagyótól támogatásban részesüljön. Nem bizonyították az alperesek, hogy az örökhagyó egészségi állapota miatt nem lett volna képes ennek biztosítására. A felperes feltevése pedig az örökhagyó halálával kétségtelenül véglegesen megghiúsult.
- [35] A kifejtetttekre tekintettel a Kúria megállapította, hogy a jogerős ítélet az anyagi jogszabályokat sérti, ezért azt a régi Pp. 275. § (4) bekezdése alapján a másodfokú perköltségre és a fellebbezési illetékre is kiterjedően hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

Záró rész

- [36] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet az régi Pp. 274.§ (1) bekezdése alapján tárgyaláson bírálta el.
- [37] A jogerős ítélet hatályon kívül helyezése következtében az I. rendű alperes - II. rendű alperesre is kiható - fellebbezése eredménytelen volt, míg a felperes felülvizsgálati kérelme eredményre vezetett. Ezért a régi Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó 78. § (1) bekezdése és 82. § (1) bekezdése alapján az alperesek egyetemlegesen kötelesek megfizetni a felperes másodfokú perköltségét, továbbá a felülvizsgálati eljárásban felmerült ügyvédi képvisellel kapcsolatos költségét, amelynek összegét a Kúria a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja, valamint az (5) és (6) bekezdése alapján a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel arányos összegben állapította meg.
- [38] A 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján az alperesek egyetemlegesen kötelesek a le nem rótt, az 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 46. § (1) bekezdése és 50. § (1) bekezdése szerint megállapított fellebbezési, továbbá felülvizsgálati eljárási illeték megfizetésére is.

Budapest, 2018. december 11.

dr. Baloginé dr. Faiszt Judit s.k. a tanács elnöke, Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. előadó bíró, dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. bíró

